

Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde

2012. gada ziņojums

Priekšsēdētāja priekšvārds

ESMA Eiropas Savienības (ES) neatkarīgā vērtspapīru un tirgu regulatora statusā ir veiksmīgi noslēgusi otro darbības gadu. Šajā otrā gada ziņojumā parādīts, kā *ESMA* ir izveidojusies kā iestāde, un raksturota tās virzība Eiropas Parlamenta un Padomes noteikto mērķu sasniegšanā.

ESMA mērķi, kas iekļauj visus tās pasākumus un darbības, ietver:

- vienotu noteikumu kopuma izveidi;
- uzraudzības konverģences nodrošināšanu visā ES;
- kredītreitingu aģentūru uzraudzību;
- ieguldītāju aizsardzības veicināšanu un sekmēšanu; un
- ES finanšu stabilitātes veicināšanu.

Ja *ESMA* darbības pirmais gads iezīmējās ar nestabiliem tirgu apstākļiem, pagājušais gads, lai gan tas tirgiem joprojām bija sarežģīts, iezīmējās ar nelielu sistēmiskā riska rādītāju uzlabojumu ES vērtspapīru tirgos, jo īpaši 2012. gada otrajā pusē. Tomēr mēs vēl esam tālu no optimisma attiecībā uz riskiem, kas apdraud mūsu tirgu stabilitāti, jo riska rādītāju līmeņi joprojām saglabājas augsti sakarā ar joprojām esošo valstu parādu un banku darbības krīzi, ieguldītāju veikto risku novērtējumu atkārtotu pārgrupēšanu, finansēšanas risku, zemu procentu likmju potenciālo ietekmi ilgtermiņā un šķēršļiem pienācīgai tirgus darbībai. Mēs turpināsim uzraudzīt šo situāciju savu ikdienas pienākumu ietvaros un darbojoties Eiropas Sistēmiskā riska kolēģijā (ESRK).

Lai sasniegtu šos mērķus, *ESMA* ir cieši sadarbojusies ar dalībvalstu kompetentajām iestādēm un turpinājusi veidot ciešas darba attiecības ar mums radniecīgajām Eiropas uzraudzības iestādēm – Eiropas Banku iestādi (EBI), Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi (EIOPA) un Eiropas Sistēmiskā riska kolēģiju (ESRK).

Tāpat kā 2011. gadā lielākās daļas *ESMA* veikto darbību virzītājspēks joprojām bija to regulējuma un uzraudzības izmaiņu, ko ES noteikusi kā nepieciešamas, lai reaģētu uz finanšu krīzi, ieviešana un tās G20 valstu saistību izpilde, lai izveidotu elastīgāku finanšu sistēmu. Galvenās jomas, kurās *ESMA* guva reālus panākumus šo mērķu sasniegšanā, bija tās darbs jaunas kredītreitingu aģentūru (KA) uzraudzības sistēmas izveidē ES, vienotā noteikumu kopuma izstrādē un uzraudzības konverģences sasniegšanā visās dalībvalstīs.

Nu jau 18 mēnešus veicot KA uzraudzību, *ESMA* ir pabeigusi lielāko reģistrēto juridisko personu pirmo pilno pārbauci un publicējusi savus konstatējumus 2012. gada martā. Ziņojumā tika norādīts uz vairākiem trūkumiem un jomām, kurās nepieciešami uzlabojumi, tie tagad ir ietverti katras juridiskās personas uzraudzības plānā. Mūsu tematiskais darbs 2012. gadā tika vērsts uz KA atbilstības funkcijām un KA banku reitingu noteikšanas metodoloģijām, atklāšanas procesu pārskatīšanu un izmaiņu ieviešanu banku reitingu noteikšanas metodoloģijās, metodoloģiju stingru un sistemātisku piemērošanu un metodoloģiju pārskatīšanas procesu. Līdz 2012. gada beigām mēs ES bijām reģistrējuši 19 KA, no kurām viena KA ir no Japānas, un joprojām turpinām saņemt reģistrācijas pieteikumus.

ESMA veica nozīmīgas darbības, lai izveidotu vienotu regulējumu, izmantojot dažādus līdzekļus. Mūsu vislielākais darbs tika koncentrēts uz tehnisko standartu izstrādi divās jomās – attiecībā uz īsās pozīcijas pārdošanu un kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas darījumiem, atbalstot tirgus integritāti, un tādu standartu izstrādi, ar kuriem tiek atbalstīta Eiropas Tirgu infrastruktūras regula, kas pilda ES G20 valstu saistības regulēt ārpusbiržas atvasināto finanšu instrumentu tirgu. Turklāt *ESMA* ir sniegusi EK konsultācijas par sekundārajiem tiesību aktiem attiecībā uz emisiju prospektiem, PVKIU (pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem), alternatīvu ieguldījumu fondiem un īsās pozīcijas pārdošanu. Visbeidzot, atbalstot mūsu vienotā regulējuma mērķa sasniegšanu, mēs esam snieguši konsultācijas un atbalstu tiesību aktu (tostarp, *MiFID 2* un *MiFIR*; Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas

direktīvas un Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regulas, kā arī Centrālās vērtspapīru depozitāriju direktīvas) izstrādē, ko pašreiz pabeidz Eiropas Parlaments un Padome.

Mēs esam guvuši labus panākumus, īstenojot savas pilnvaras attiecībā uz uzraudzības konverģences sasniegšanu un regulatīvajām praksēm visās 27 dalībvalstīs. To mēs sasniedzām, izstrādājot pamatnostādnes par tirgus darbībām, tostarp ļoti biežiem tirdzniecības darījumiem, kā arī liekot stingru uzsvāru uz vērtspapīru ieguldījumu un aktīvu pārvaldības nozari. Tas ietvēra pamatnostādņu izstrādi attiecībā uz alternatīvu ieguldījumu fondu pārvaldniekiem, biržā tirgotiem fondiem un PVKIU, konsultāciju noderīgumu ieguldītājiem un ieguldījumu uzņēmumu atbilstības funkcijām. Vēl esam veikuši dalībvalstu kompetento iestāžu darbību salīdzinošus novērtējumus, lai novērtētu konverģences pakāpi ES tiesību aktu piemērošanā un ieviešanā, un publicējuši pārskatus par emisiju prospektu režīmu un sankciju pielietošanu tirgus ļaunprātīgas izmantošanas gadījumā. Visbeidzot, liela skaita atbrīvojumu no pienākuma saskaņā ar *MiFID* nodrošināt pirmstirdzniecības pārredzamību konstatēšana ir veicinājusi kopīgu prakšu izveidi pāri robežām.

Līdztekus mūsu darbam pie uzraudzības konverģences *ESMA* bija būtiska loma, saskaņojot dalībvalstu kompetento iestāžu darbības ārkārtas situācijās saistībā ar *nelabvēlīgiem tirgus notikumiem*. To mēs pieredzējām 2012. gada vasarā, pasliktinoties tirgus apstākļiem ES, un *ESMA* bija galvenā loma vēlāk piemēroto īsās pozīcijas pārdošanas aizliegumu koordinēšanā. Novembrī saskaņā ar Īsās pozīcijas pārdošanas regulu *ESMA* uzņēmās jauno oficiālo lomu, sniedzot savus atzinumus par ierobežojumiem, ko Grieķija un Spānija piemēroja saviem attiecīgajiem tirgiem.

Galvenais mērķis, kas ir pamatā vērtspapīru regulatoru veiktajam darbam, ir uzlabot ieguldītāju aizsardzību, un *ESMA* pienākumi šajā ziņā neatšķiras. Kopš pašas dibināšanas *ESMA* ir smagi strādājusi, lai nostiprinātu Eiropas regulējumu ieguldītāju aizsardzībai, veicot virkni konkrētu darbību. 2012. gadā šis darbs bija jau pieminēto pamatnostādņu izstrāde par biržā tirgotiem fondiem un PVKIU, kā arī par konsultāciju noderīgumu ieguldītājiem un ieguldījumu uzņēmumu atbilstības funkcijām, kas līdztekus regulatīvo prakšu saskaņošanai palīdz nostiprināt ieguldītājiem nodrošināto aizsardzību. Turklāt, reaģējot uz novēroto valsts iestādēm paziņoto sūdzību skaita pieaugumu, *ESMA* izplatīja brīdinājumu ieguldītājiem attiecībā uz iespējamajiem apdraudējumiem, ieguldīšanas nolūkos izmantojot internetu.

Papildus tīri regulatīviem un uzraudzības jautājumiem, *ESMA* palielināja līdzekļus, kas tiek piešķirti, lai atbalstītu tās mērķi attiecībā uz finansiālo stabilitāti, uzlabotu tās spēju novērtēt riskus stabilitātei finanšu tirgos. *ESMA* darbs finansiālās stabilitātes jomā ir konkrētu projektu un regulāras ziņošanas par riskiem apvienojums. Pagājušajā gadā mēs pabeidzām konkrētu darbu par riskiem, kas saistīti ar pašreizējo nozāres tendenci uz strukturētiem un kompleksiem mazumtirdzniecības produktiem. Turklāt mēs esam veikuši pirmo paralēlās bankas sistēmas apmēra novērtējumu ES, un esam sākuši projektus saistībā ar kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas darījumu tirgu analīzi un palīdzību riska ieguldījumu fonda nozarei saistībā ar sistēmiskiem riskiem finanšu tirgos.

Vispārējais finanšu tirgu reformas aspekts un to savstarpējā saistība nozīmēja, ka *ESMA* iepriekšējos 12 mēnešus ir bijusi ļoti iesaistīta ar starptautisko saskaņošanu un sadarbību. Tajā ietilpa piedalīšanās ārpusbiržas atvasinājumu reformas starptautiskajā saskaņošanā, dažādu jurisdikciju KA uzraudzības sistēmu apstiprināšana, lai tās atbilstu ES standartiem, un sarunu uzsākšana par saprašanās memorandu attiecībā uz alternatīvu ieguldījumu fondu uzraudzību. *ESMA* arī dod savu ieguldījumu Finanšu stabilitātes padomes darba virzienos un nesēn ir kļuvusi par Starptautiskās Vērtspapīru komisijas organizācijas (*IOSCO*) asociēto locekli.

Trīs Eiropas uzraudzības iestāžu Apvienotā komiteja, kas ietver *ESMA*, *EBI* un *EIOPA*, kuru man bija tas gods vadīt 2012. gadā, ir guvusi ļoti labus panākumus savu mērķu sasniegšanā – nodrošinot konsekvenci savos uzskatos par vispārējas intereses tematiem, rodot kopīgus risinājumus un apmainoties ar informāciju par savām attiecīgajām nozarēm.

Veicot savus uzdevumus, *ESMA* ir nodrošinājusi, ka visām attiecīgajām ieinteresētajām personām bija iespēja sniegt savu ieguldījumu mūsu lēmumos, izmantojot atklātas sabiedriskās apspriešanas, sadarbību

ar dažādām ieinteresēto personu asociācijām, kas pārstāvēja gan ieguldītājus, gan tirgus dalībniekus, un lūdzot paust viedokļus Vērtspapīru tirgu nozares ieinteresēto personu grupai.

Visbeidzot, vēlos izteikt pateicību saviem kolēģiem no ES valstu iestādēm, kas kā Uzraudzības padomes locekļi ir devuši savu ieguldījumu, lai gūtu ievērojamus panākumus mūsu mērķu sasniegšanā. Tai pašā laikā mani kolēģi valdē sniedza palīdzību un padomus, lai nodrošinātu iestādes raitu darbību.

Galu galā nekas no šī visa nebūtu iespējams bez tiem cilvēkiem, kuru uzticība un smagais darbs ļāva *ESMA* sasniegt visu, ko tā ir sasniegusi 2012. gadā, un tie ir mūsu darbinieki. Es ar nepacietību gaidu vēl vienu balvu – iespēju vēl divpadsmit mēnešus vadīt šo komandu.

Steven Maijoor

Priekšsēdētājs
Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde

Izpilddirektors priekšvārds

Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (*ESMAESMA*) 2012. gadā pabeidza otro darbības gadu ES vērtspapīru tirgu regulatora statusā. Šis gads, tāpat kā arī iepriekšējais, bija ļoti darbīgs gads, kurā *ESMAESMA* bija jāpilda stingra darba programma. Kā izpilddirektorei man ir prieks ziņot par *ESMAESMA* darbību 2012. gadā.

Organizācijas izveide un attīstīšana, ņemot vērā arvien pieaugošo pienākumu apjomu apstākļos, kad finanšu tirgi joprojām ir nestabili, var būt izaicinājums. Neskatoties uz to, *ESMA* pierādīja, ka spēj neatpalikt un apmierināt daudzās prasības, ar kurām tā saskārās, saistībā ar tiesību aktiem, organizāciju un jaunajiem pienākumiem, kā arī sekmīgi tikt galā ar daudziem tās jaunajiem uzdevumiem. Gada pirmā puse iezīmējās ar mūsu kredītreitingu aģentūru uzraudzības sistēmas izveidi un regulatīvo tehnisko standartu izstrādi, liekot pamatus topošajiem vērtspapīru tiesību aktiem. Galvenā uzmanība visa gada laikā bija vērsta uz jauno noteikumu kopumu, kura mērķis ir nodrošināt, lai ārpusbiržas atvasinājumu tirdzniecība notiktu saskaņā ar normatīviem, nosakot, ka tiem ir jāveic centrālā tīrvērtē. Šajā jaunajā regulā par tirgus infrastruktūru (*EMIR* regula) arī tiks noteikti galvenie *ESMA* pienākumi, kas, līdzīgi pienākumiem saistībā ar kredītreitingu aģentūrām, ietvers darījumu reģistru uzraudzību, kā arī piedalīšanos visās centrālo darījumu partneru kolēģijās. Mēs sākam gatavoties, lai spētu izpildīt šos jaunus pienākumus 2013. gadā.

Lai gan *ESMA* darbs 2012. gadā lielā mērā bija koncentrēts uz vienota regulējuma izveidi Eiropas Savienībai (ES), tā sāka arī pāreju, lai papildus savai politiskajai lomai kļūtu par vairāk uz uzraudzību un uzraudzības konverģenci orientētu iestādi. Tas atspoguļojās mūsu darbinieku pieņemšanas apjomos. Kopumā *ESMA* 2012. gadā turpināja augt stabilā tempā, sākot ar apmēram 60 darbiniekiem un līdz gada beigām sasniedzot 100 darbinieku skaitu. Mēs laipni uzņēmām darbiniekus ar ļoti dažādām kvalifikācijām, tostarp tādus, kuriem ir pieredze saistībā ar Eiropas iestādēm, valstu regulatoriem un finanšu tirgiem. ņemot vērā garo pienākumu sarakstu, kas *ESMA* būs saskaņā ar *EMIR* regulu un citiem tiesību aktiem, mums vajadzīgo darbinieku skaits un dažādība turpinās pieaugt. Liela daļa laika 2012. gada otrajā pusē tika pavadīta, gatavojoties iestādes turpmākajai attīstībai 2013. gadā, darbinieku pieņemšanai un nodrošinot, lai organizācijas darbības iespējas būtu gatavas šai attīstībai. Cita starpā šajā sagatavošanās darbā ietilpa piekrišanas iegūšana no budžeta iestādēm, kas ļāva *ESMA* paplašināt Grenelle ielā 103 izmantotās telpas par diviem papildu stāviem.

Taču iestādes paplašināšanās atspoguļojās arī citu jomu attīstībā, jo *ESMA* izstrādāja sistēmas un procedūras, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu, ka tās finanšu, iepirkumu un citi administratīvie procesi atbilstu stingrajiem noteikumiem, kuri paredzēti ES procedūrās – tas ir galvenais, lai nodrošinātu, ka uzraudzības iestāde rāda labu piemēru. Šo darba ražības celšanas darbību rezultātā mēs panācām būtiskus sava darba efektivitātes uzlabojumus, kas līdz ar jaunu iekšējo kontroles funkciju ieviešanu mums ļāva sasniegt ES mums uzticētos administratīvos mērķus un izpildīt uzdevumus.

Procesu un procedūru uzlabojumi ļāva *ESMA* visa gada garumā uzturēt savas darbības efektivitāti augstā līmenī, lai tiktu sasniegti mūsu darba programmas svarīgākie mērķi – KA tiešā uzraudzība un reģistrācija, ieguldītāju aizsardzības paaugstināšana, finanšu stabilitātes nodrošināšana un darbības saistībā ar uzraudzības konverģenci.

ESMA 2012. gada ziņojumā atspoguļota iestādes joprojām notiekošā attīstība. Es gribētu pateikties visiem *ESMA* darbiniekiem par viņu smago darbu, uzticību un milzīgo devumu, ko katrs no viņiem ir ieguldījis, lai 2012. gadā bieži vien ļoti īsos termiņos gūtu iespaidīgu rezultātu. Liels paldies arī maniem kolēģiem *ESMA* valdē un Uzraudzības padomē, daudzajiem darba grupu, nozares speciālistu grupu dalībniekiem un visām ieinteresētajām personām, kas deva savu ieguldījumu *ESMA* veiksmīgajā darbā 2012. gadā.

Verena Ross

Izpilddirektore
Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde

Saturs

Priekšsēdētāja priekšvārds	2
Izpilddirektora priekšvārds	5
1. <i>ESMA</i> uzdevums un mērķi	7
<i>ESMA</i> mērķi	7
<i>ESMA</i> organizācija	9
2. <i>ESMA</i> 2012. gada mērķu izpilde	11
2.1. Finanšu stabilitāte	12
2.2. Finanšu produktu un pakalpojumu patērētāju aizsardzība	12
2.3. Uzraudzība	13
2.4. Vienots noteikumu kopums	13
2.5. Konverģence	14

1. *ESMA* uzdevums un mērķi

ESMA, kas izveidota 2011. gadā, uzdevums ir uzlabot ieguldītāju aizsardzību un veicināt stabilus un pienācīgi darbojošos finanšu tirgus Eiropas Savienībā (ES). *ESMA* kā neatkarīga organizācija īsteno šo mērķi, izstrādājot vienotu noteikumu kopumu attiecībā uz ES finanšu tirgiem un nodrošinot tā konsekventu piemērošanu visā ES. *ESMA* sniedz ieguldījumu tādu finanšu pakalpojumu uzņēmumu regulēšanā, kuri darbojas Eiropas mērogā, vai nu īstenojot tiešu uzraudzību vai arī aktīvi koordinējot valstu uzraudzības pasākumus.

ESMA organizatoriskās iezīmes

ESMA un to, kā tā īsteno savu misiju un mērķus, raksturo šādas sešas iezīmes:

- **eiropiskums** – veicot savus uzdevumus, *ESMA* rīkojas ES interesēs. Organizācija atspoguļo ES daudzveidību;
- **neatkarība** – *ESMA* ir neatkarīga no ES iestādēm, valstu iestādēm un finanšu tirgu dalībniekiem;
- **sadarbība** – *ESMA* kopā ar valstu iestādēm veido ES finanšu tirgu uzraudzības iestāžu tīklu. Tā sadarbojas ar visām attiecīgajām Eiropas struktūrām, tostarp Eiropas Banku iestādi (EBI), Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādi (*EIOPA*) un Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju (*ESRK*), un ar regulatoriem ārpus ES;
- **atbildība** – *ESMA* lēmumu pieņemšana notiek pārredzami, pret ieinteresētajām personām attiecoties atklāti un pretimnākoši. Organizācija atskaitās Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Eiropas Komisijai un plašākai sabiedrībai;
- **profesionalitāte** – *ESMA* tiecas uz profesionālu izcilību, nodarbinot augsti kvalificētus darbiniekus ar vispusīgu tehnisko kompetenci, zināšanām un pieredzi finanšu tirgos un ievērojot pamatotu praksi un procedūras; un
- **efektivitāte** – *ESMA* izmanto resursus efektīvi, lai maksimāli palielinātu savu ietekmi ieguldītāju aizsardzības un tirgu stabilitātes un pienācīgas darbības veicināšanā ES.

ESMA mērķi

ES finanšu tirgu un ekonomikas izaugsmes, integritātes un efektivitātes nodrošināšanā galvenā nozīme ir pārdomātam un efektīvam vērtspapīru tirgu regulējumam. Efektīvs regulējums ir ļoti svarīgs faktors tirgu dalībnieku savstarpējās uzticēšanās radīšanā un saglabāšanā. Šo nosacījumu veicināšanai kā neatkarīga iestāde tika izveidota *ESMA*, lai uzlabotu uzraudzības noteikumu un prakses saskaņošanu.

Lai nodrošinātu saskaņotus noteikumus un to īstenošanu visā Savienībā, *ESMA* darbojas kā standartu noteicēja attiecībā uz tiesību aktiem vērtspapīru jomā un sniedz tehniskas konsultācijas, ja to pilnvaro Eiropas Komisija (EK). Tai ir arī svarīga loma, proti, tieši uzraudzīt finanšu iestādes, kas darbojas visas Eiropas mērogā, piemēram, kredītreitingu aģentūras (KA) pašlaik vai darījumu reģistrus (DR) nākotnē. Nākotnē *ESMA* piedalīsies arī centrālo darījumu partneru (CDP) uzraudzībā ar uzraudzības kolēģiju starpniecību.

ESMA gada ziņojums ir svarīgs instruments, lai nodrošinātu atbildību attiecībā uz iestādes panākumiem izvirzīto mērķu sasniegšanā un gada darba programmas īstenošanā. Lai veicinātu izpratni par *ESMA* lomu, iestāde ir izvirzījusi piecus mērķus, ko tā tiecas īstenot.

Finanšu stabilitāte

Lai *ESMA* varētu veicināt ES vērtspapīru tirgu finanšu stabilitātes aizsardzību, ir svarīgi, lai tā nepārtraukti analizētu tendences un jau agrīnā posmā identificētu iespējamus riskus un trūkumus mikrouzraudzības līmenī. Lai to sasniegtu pārrobežu un nozaru līmenī, *ESMA* veic Eiropas vērtspapīru tirgu ekonomisko analīzi un prognozē iespējamo tirgus norišu ietekmi.

ESMA regulāri un uz *ad hoc* pamata informē Eiropas organizācijas, pārējās Eiropas uzraudzības iestādes (EUI) un Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju (ESRK) par saviem secinājumiem. Lai varētu identificēt tādu iespējamo makrorisku rašanos, kas apdraud ekonomiku kopumā, galvenā nozīme ir uzraudzības līmenī savāktu mikrouzraudzības datu apkopošanai. Tāpēc ir ļoti svarīgi regulāri informēt visus attiecīgos lēmumu pieņēmējus, tostarp – ES līmenī – Finanšu pakalpojumu komiteju (*FSC*) un Ekonomikas un finanšu komitejas Finanšu stabilitātes darba grupu (*EFC–FST*). Sākot ar 2013. gadu, *ESMA* publicēs arī divu gadu ziņojumus, lai paaugstinātu informētību par iespējamajiem apdraudējumiem finanšu stabilitātei. *ESMA* sniedz arī ieguldījumu finanšu stabilitātes veicināšanā, koordinējot ārkārtas pasākumus visā ES.

Ieguldītāju aizsardzība

Otrs svarīgs *ESMA* uzdevums ir nodrošināt, lai vienmēr tiktu atbilstīgi ievērotas ieguldītāju intereses. *ESMA* to sasniedz, veicinot pārredzamību, vienkāršību un taisnīgumu vērtspapīru tirgos finanšu produktu vai pakalpojumu patērētāju interesēs. Lai nodrošinātu, ka ieguldītājiem tiek piemērots vienāds aizsardzības līmenis neatkarīgi no tirdzniecības vietas vai pārdodamā produkta, *ESMA* vāc un analizē informāciju un ziņo par patēriņa tendencēm, vienlaikus veicinot finanšu lietpratības un izglītības iniciatīvas, kā arī sniedzot ieguldījumu vienotu noteikumu par datu nodošanu atklātībā uzlabošanā.

Ir svarīgi, lai *ESMA* uzraudzītu jaunas un esošās finanšu darbības, jo tādējādi tā var novērtēt, vai ir jāpieņem pamatnostādnes un ieteikumi, lai veicinātu drošus un stabilus vērtspapīru tirgus un regulējuma prakses konverģenci, tādējādi nodrošinot labāku ieguldītāju aizsardzību visā ES.

Ja *ESMA* identificēs produktus, kas varētu būtiski apdraudēt ieguldītājus, tā apsvērs iespēju izdot brīdinājumus. Ja stāties spēkā pašreizējie tiesību aktu priekšlikumi, *ESMA* nākotnē kā galīgo risinājumu varēs izvēlēties uz laiku aizliegt konkrētus produktus. *ESMA* darbs šajā jomā būs vērsts uz to, lai nodrošinātu, ka finansiālā informācija, ko tirgu dalībnieki sniedz ieguldītājiem, ir skaidra, saprotama un atbilst esošajiem noteikumiem.

Vienots noteikumu kopums

ESMA kā standartu noteicēja darbojas, lai noteiktu saskaņotus regulatīvos tehniskos standartus (*RTS*) dažādās vērtspapīru regulējuma jomās. Izstrādājot minētos standartus, *ESMA* sniedz ieguldījumu tāda vienota ES noteikumu kopuma izstrādē, kas ir piemērojams visiem tirgus dalībniekiem un rada vienlīdzīgus konkurences apstākļus visā Eiropā. Tas kalpo arī, lai uzlabotu valstu īstenotās uzraudzības kvalitāti un konsekvenču, nodrošinātu uzlabotu un pastāvīgu ieguldītāju aizsardzību visā ES un nostiprinātu pārrobežu grupu uzraudzību.

Konverģence

ESMA tika izveidota, lai veicinātu uzraudzības konverģenci, tādējādi mazinot regulējuma arbitrāžu, ko rada prakšu atšķirības ES. Dažādas uzraudzības prakses var apdraudēt ne vien tirgu integritāti, efektivitāti un pienācīgu darbību, bet galu galā arī finanšu stabilitāti.

Lai veicinātu taisnīgu un līdzsvarotu uzraudzības praksi, *ESMA* veic esošo ES tiesību aktu salīdzinošu izvērtēšanu vērtspapīru regulējuma jomā. Turklāt *ESMA* rīcībā ir vairāki instrumenti regulējuma konverģences nodrošināšanai, tostarp atzinumu sniegšana, piedalīšanās starpniecībā un – kā galējais risinājums – Savienības tiesību aktu pārkāpumu procedūra.

ESMA mērķis ir izmantot šo konverģences izveides darbu, lai sekmētu savu darbību arī citās darba programmas jomās, tostarp uzlabojot vienoto noteikumu kopumu, izdodot pamatnostādnes un ieteikumus tajās jomās, kurās pastāv atšķirības tiesību aktu piemērošanā, un sniedzot konsultācijas Eiropas Komisijai par jomām, kurās būtu jāpārskata regulējums, lai saskaņotu uzraudzības prakses.

Uzraudzība

ESMA tiešās uzraudzības pilnvaras ir vērstas uz divām finanšu tirgu dalībnieku grupām, proti, kredītreitingu aģentūrām un darījumu reģistriem. Kopš 2011. gada 1. jūlija *ESMA* atbild par KA reģistrāciju un uzraudzību Eiropas Savienībā. Sākot no 2013. gada, *ESMA* būs arī tiešās uzraudzības

pilnvaras attiecībā uz darījumu reģistriem un tā piedalīsies uzraudzības kolēģijās, kas pārraudzīs CDP. Uzraugot finanšu tirgu dalībniekus, kas darbojas visas Eiropas mērogā un kam var būt ietekme uz ES finanšu tirgu integritāti, *ESMA* sniedz ieguldījumu stabilu un drošu finanšu tirgu veicināšanā, tādējādi atbalstot ieguldītāju aizsardzību.

ESMA organizācija

Kopš *ESMA* izveidošanas 2011. gada janvārī tā ir bijusi atbildīga par ieguldītāju aizsardzības uzlabošanu un stabilu un pienācīgi darbojošos finanšu tirgu veicināšanu ES. *ESMA* kā neatkarīga organizācija īsteno šo mērķi, izstrādājot vienotu noteikumu kopumu attiecībā uz ES finanšu tirgiem un nodrošinot tā konsekventu piemērošanu visā ES. *ESMA* sniedz ieguldījumu tādu finanšu pakalpojumu uzņēmumu regulēšanā, kuri darbojas Eiropas mērogā, vai nu īstenojot tiešu uzraudzību vai arī aktīvi koordinējot valstu uzraudzības pasākumus.

ESMA pārvaldība un vadība

ESMA pārvaldību īsteno divas lielākās lēmumu pieņemšanas struktūras – Uzraudzības padome un valde. *ESMA* pilna laika priekšsēdētājs ir *Steven Maijoor*, savukārt tās izpilddirektore ir *Verena Ross*. Priekšsēdētāja un izpilddirektora darbavieta ir *ESMA* mītnē Parīzē, un viņu amata pilnvaru termiņš ir pieci gadi, ko var vienreiz pagarināt. Priekšsēdētājs ir atbildīgs par Uzraudzības padomes darba sagatavošanu un vada Uzraudzības padomes un valdes sanāksmes. Arī *ESMA* ārējā pārstāvība ir priekšsēdētāja pienākums.

Izpilddirektore ir atbildīga par iestādes ikdienas darbības pārvaldību, tostarp par personāla lietām, gada darba programmas izstrādi un īstenošanu, iestādes provizoriskā budžeta projekta izstrādi un valdes darba sagatavošanu.

ESMA Uzraudzības padome

Bez *ESMA* priekšsēdētāja Uzraudzības padomē darbojas 27 valstu iestāžu vadītāji (tajās dalībvalstīs, kur ir vairāk nekā viena valsts uzraudzības iestāde, tās vienojas, kurš vadītājs tās pārstāvēs) un viens novērotājs no Eiropas Komisijas, pārstāvis no EBI, *EIOPA* un ESRK. Turklāt pastāvīgo novērotāju statusā tika uzaicināta Norvēģija, Islande un Lihtenšteina, kā arī drīzumā līdz ar iestāšanos ES kā pilntiesīga locekle pievienosies Horvātija. Padome virza *ESMA* darbu, un tā ir atbildīga par lēmumu pieņemšanu saistībā ar *ESMA* atzinumiem, ieteikumiem, pamatnostādņēm un jebkuriem citiem lēmumiem, tostarp par ES iestāžu konsultēšanu.

Padomes locekļu saraksts un 2012. gada sanāksmju kopsavilkumi ir pieejami *ESMA* tīmekļa vietnē www.esma.europa.eu/bos

ESMA valde

Bez *ESMA* priekšsēdētāja valdē ir seši locekļi (un pa vietniekam katram no viņiem), ko izraugās Uzraudzības padomes locekļi no Uzraudzības padomes locekļu vidus. Izpilddirektore un EK pārstāvis piedalās valdes sanāksmēs kā dalībnieki bez balsstiesībām (tomēr Komisijai ir balsstiesības budžeta jautājumos).

Valdes galvenais uzdevums ir pievērsties *ESMA* pārvaldības aspektiem, piemēram, daudzgadu darba programmas izstrādei un budžeta un personāla resursu plānošanai.

Valdes locekļu saraksts un 2012. gada sanāksmju kopsavilkumi ir pieejami *ESMA* tīmekļa vietnē www.esma.europa.eu/mb

ESMA Vērtspapīru un tirgu nozares ieinteresēto personu grupa

Vērtspapīru un tirgu nozares ieinteresēto personu grupa tika izveidota atbilstoši *ESMA* regulai, lai veicinātu apspriešanos ar ieinteresētajām personām jomās, kas saistītas ar *ESMA* uzdevumiem. *ESMA* ar šo grupu ir jāapspiež pamatnostādņu un tehnisko standartu projekti. Grupas 30 locekļu pirmā sēde notika 2011. gada jūlijā; *ESMA* viņus ir iecēlusi uz divarpus gadu termiņu pēc atklāta pretendenta konkursa. Viņi pārstāv finanšu tirgu dalībniekus un to darbiniekus, patērētājus un citus finanšu pakalpojumu mazumtirdzniecības lietotājus, kā arī mazos un vidējos uzņēmumus.

Šī grupa 2011. gadā ievēlēja priekšsēdētāju – patērētāju pārstāvi *Guillaume Prache*. Viņu atbalsta vietnieki – finanšu pakalpojumu lietotāju pārstāvis *Peter de Proft* un finanšu tirgu dalībnieku pārstāve *Judith Hardt*. Grupa 2011. gadā tikās piecas reizes, kā arī papildus tā noturēja divas sanāksmes kopā ar *ESMA* Uzraudzības padomi. Grupa sniedza daudz konsultāciju, atzinumu un ziņojumu par jautājumiem attiecībā uz *ESMA* politikas veidošanas darbībām. Šo sanāksmju kopsavilkumi, kā arī grupas gada ziņojums ir pieejams *ESMA* tīmekļa vietnē www.esma.europa.eu/smsg

2. ESMA 2012. gada mērķu izpilde

ESMA darbību otrajā gadā iezīmēja to pārmaiņu īstenošana finanšu tiesību aktos, kuras ES noteikusi, lai pārvarētu finanšu krīzi un izpildītu tās G20 valstu saistības attiecībā uz elastīgākas finanšu sistēmas izveidi. Trīs būtiskākās jomas, kurās ESMA guva sekmes šo mērķu sasniegšanā, ir šādas:

- ESMA standarti attiecībā uz tirgus infrastruktūrām (*EMIR* regula);
- iestādes darbs jaunā kredītreitingu aģentūru uzraudzības režīma izveidē (KA II); un
- it īpaši jaunās ES Regulas par īsās pozīcijas pārdošanu stāšanās spēkā, ar kuru ESMA ieguva jaunas pilnvaras un atbildības jomas. Iestāde tās izmantoja jau regulas dzimšanas dienā, kad ESMA sniedza atzinumus par ierobežojošiem pasākumiem Grieķijā un Spānijā.

ESMA veica arī citus svarīgus darbus, kas palīdzēja turpināt veidot vienotu noteikumu kopumu un sasniegt uzraudzības konvergenci visās dalībvalstīs. Divas galvenās jomas saistībā ar noteikumu kopuma izstrādi bija īsās pozīcijas pārdošana un *EMIR* regula, kas atbilst ES G20 valstu saistībām regulēt ārpusbiržas atvasināto finanšu instrumentu tirgu. Turklāt ESMA sniedza ieteikumus par sekundāriem tiesību aktiem attiecībā uz emisiju perspektīviem, kā arī PVKIU un alternatīviem ieguldījumu fondiem. Mūsu mērķa – izveidot vienotu noteikumu kopumu – sasniegšana ir saistīta arī ar sagatavošanas darbu veikšanu, lai sagatavotu jaunus tiesību aktus par vērtspapīriem, piemēram, *MIFID 2* un *MIFIR*, Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas direktīvu un Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regulu, kā arī Centrālo vērtspapīru depozitāriju direktīvu, kuru sagatavošanu pašreiz pabeidz Eiropas Parlaments un Padome.

ESMA panāca arī virzību uzraudzības konverģences sasniegšanā un regulatīvo praksi izplatīšanā visā ES. Tas ietvēra pamatnostādņu izdošanu par tādām tirgus darbībām kā ļoti bieži tirdzniecības darījumi, kā arī risinot jautājumus saistībā ar alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem, biržā tirgotiem fondiem un tradicionālajiem PVKIU. Tas ietvēra arī pamatnostādnes par konsultāciju noderīgumu ieguldītājiem un ieguldītāju uzņēmumu atbilstības funkcijām. Lai noteiktu tās jomas esošajos tiesību aktos, kuros būtu nepieciešama lielāka konverģence, ESMA 2012. gadā veica valstu iestāžu darbību salīdzinošu pārskatīšanu nolūkā novērtēt konverģences pakāpi ES regulējuma piemērošanā un ieviešanā un publicēja pārskatus par emisiju perspektīvu režīmu un sankcijām par tirgu ļaunprātīgu izmantošanu.

Attiecībā uz vērtspapīru tirgiem, kas salīdzinājumā ar 2011. gadu ir piedzīvojuši nelielu atvieglojumu, ESMA bija galvenā loma KA darbību koordinēšanā ārkārtas gadījumos, kuri saistīti ar nelabvēlīgiem tirgus notikumiem. Tai pašā laikā tā pastiprināja tirgu uzraudzības un informatīvo darbu, ziņojot ES iestādēm, jo īpaši ESRK, līdz ar to veicinot informētības paaugstināšanu par riskiem un tendencēm finanšu tirgos.

Savā otrajā KA uzraudzības gadā ESMA pabeidza KA pārbauci pirmo pilno apli, konstatējot nepilnības un jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi; ziņojums par to tika publicēts martā. 2012. gadā tā pārbaudīja KA banku reitingu metodoloģijas, tostarp pārskatot atklāšanas procesus. Līdz 2012. gada beigām ESMA bija reģistrējusi 19 KA ES, no kurām viena sertificēta KA ir no Japānas. ESMA joprojām turpina saņemt reģistrācijas pieteikumus.

Mūsu kā standartu noteicējas un uzraudzītājas iestādes darba lielākā daļa vērsta uz mūsu mērķa sasniegšanu – aizsargāt ieguldītājus. Ieguldītāju tiesību aizsardzība var notikt daudzos veidos, tostarp gan kā priekšrakstu izstrāde uzņēmumiem, kas sniedz pakalpojumus, gan kā ieguldītāju izglītošana un brīdināšana par iespējamiem riskiem. 2012. gadā, reaģējot uz novēroto valsts iestādēm paziņoto sūdzību skaita pieaugumu, ESMA izplatīja brīdinājumu ieguldītājiem attiecībā uz apdraudējumiem, ar kuriem tie varētu saskarties, ieguldīšanas nolūkos izmantojot internetu.

Vēl viens ieguldītāju aizsardzības nodrošināšanas veids ir ar ļoti kvalitatīvas informācijas palīdzību garantēt ieguldījumu produktu pareizo atklātības līmeni; šis jautājums joprojām bija viena no ESMA darba kārtības prioritātēm. Tas bija saistīts ar uzraudzības attīstību un starptautiskās finanšu ziņojumu kopienas un to struktūru, kas nosaka starptautiskos standartus, informēšanu par ESMA nostāju. Pildot šo

lomu, *ESMA* deva ieguldījumu starptautisko finanšu pārskatu standartu (SFPS) izstrādē un sniedza palīdzību tādos ar atskaitēm saistītos jautājumos kā SFPS piemērošana saistībā ar valsts parādu.

Līdztekus šai svarīgajai politiskajai lomai *ESMA* turpināja darbības pieredzes apmaiņas sekmēšanai starp valstu uzraudzības iestādēm par tirgu uzraudzības jautājumiem un tēmām, kas saistītas ar gaidāmajiem grozījumiem esošajos ES tiesību aktos, tostarp Prospektu direktīvu un Atklātības prasību direktīvu, Pārņemšanas piedāvājumu direktīvu, utt.

ESMA šajā jomā guva panākumus arī, kopīgi sadarbojoties ar citām Eiropas uzraudzības iestādēm un ESRK. 2012. gadā Eiropas uzraudzības iestādes – *ESMA*, *EBI* un *EIOPA* – apvienotajā komitejā veica kopīgu darbu starpnozarju jautājumu jomās; tās aplūkoja starpnozarju riskus, ieguldītāju aizsardzību un inovācijas finanšu jomā, izskatīja finanšu konglomerātu uzraudzības jautājumus, skatot arī tādus jautājumus kā naudas atmazgāšana.

2.1. Finanšu stabilitāte

Finanšu stabilitāti, iespējams, vislabāk var definēt kā situāciju, kad finanšu sistēma kopumā darbojas viegli, bez jebkādiem traucējumiem un kad sistēma – tostarp finanšu starpnieki, tirgi un tirgu infrastruktūras – spēj absorbēt finanšu un reālos satricinājumus, neietekmējot aktīvu sadalījumu. Finanšu stabilitāte nozīmē, ka finanšu sistēmai būtu jābūt spējīgai efektīvi un viegli pārvietot līdzekļus no noguldītājiem pie ieguldītājiem, riskiem būtu jābūt gan precīzi novērtētiem un pārvaldītiem, gan novērtētiem cenas izteiksmē.

Tādējādi finanšu stabilitātes saglabāšanai nepieciešams konstatēt galvenās tendences, riskus un nepilnības finanšu līdzekļu sadalījumā no noguldītājiem pie ieguldītājiem, kā arī finanšu risku neatbilstošu novērtējumu cenas izteiksmē vai nepareizu pārvaldību. Šai uzraudzībai ir jābūt vērstai uz nākotni – neefektīvs kapitāla sadalījums vai kļūdas riska novērtēšanā cenas izteiksmē un riska pārvaldībā var nelabvēlīgi ietekmēt finanšu stabilitāti un līdz ar to arī ekonomikas stabilitāti. Uzraudzības attīstība gan mikrolīmenī, gan makrolīmenī ir galvenais uzdevums, kas ir atspoguļots *ESMA*, tās radniecīgo iestāžu *EBI* un *EIOPA*, kā arī *ERSK*, kur informācija saplūst kopā makrolīmenī, darba plānā.

Šī sadarbība ir galvenais faktors stabilitātes nodrošināšanai, jo tie ir finanšu starpnieki, piemēram, bankas, apdrošināšanas sabiedrības un citas ieguldītājas iestādes, kas nosūta aktīvus no ieguldītāja pie aizņēmēja, un tās ir tirgus infrastruktūras, caur kurām nauda un finanšu aktīvi plūst no pircējiem pie pārdevējiem.

Sīkāka informācija par *ESMA* darbu saistībā ar finanšu stabilitātes nodrošināšanu ir pieejama gada ziņojuma pilnajā versijā angļu valodā tīmekļa vietnē <http://www.esma.europa.eu>

2.2. Finanšu produktu un pakalpojumu patērētāju aizsardzība

Otrs svarīgs *ESMA* uzdevums ir patērētāju tiesību aizsardzība. *ESMA* to sasniedz, veicinot pārredzamību, vienkāršību un taisnīgumu vērtspapīru tirgos finanšu produktu vai pakalpojumu patērētāju interesēs. Lai nodrošinātu, ka ieguldītājiem tiek piemērots vienāds aizsardzības līmenis neatkarīgi no tirdzniecības vietas vai pārdodamā produkta, *ESMA* vāc un analizē informāciju un ziņo par patēriņa tendencēm, vienlaikus veicinot finanšu lietpratības un izglītības iniciatīvas, kā arī sniedzot ieguldījumu, uzlabojot vienotus noteikumus par datu nodošanu atklātībā, lai patērētāji varētu pieņemt atbilstīgus lēmumus par ieguldīšanu.

Ja *ESMA* identificēs produktus, kas varētu būtiski apdraudēt ieguldītājus, tā apsvērs iespēju izplatīt brīdinājumus. Ja stāsies spēkā pašreizējie tiesību aktu priekšlikumi, *ESMA* nākotnē kā galīgo risinājumu varēs izvēlēties uz laiku aizliegt konkrētus produktus. *ESMA* darbs šajā jomā būs vērsts uz to, lai nodrošinātu, ka finansiālā informācija, ko tirgu dalībnieki sniedz ieguldītājiem, ir skaidra, saprotama un atbilst esošajiem noteikumiem.

Sīkāka informācija par *ESMA* darbu saistībā ar patērētāju aizsardzību ir pieejama gada ziņojuma pilnajā versijā angļu valodā tīmekļa vietnē <http://www.esma.europa.eu>

2.3. Uzraudzība

Saskaņotības un finanšu uzraudzības trūkums pirms finanšu krīzes un tās laikā lika Eiropas Parlamentam aicināt virzīties uz saskaņotāku uzraudzību Eiropā, lai nodrošinātu vienādus noteikumus visiem dalībniekiem ES mērogā un atspoguļotu ES finanšu tirgu aizvien pieaugošo integrāciju. Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma (EFUS), kurā ietilpst *ESMA*, tika izveidota, lai pārvarētu šos trūkumus un nodrošinātu sistēmu, kas atbilstu mērķim par stabilu un vienotu ES finanšu pakalpojumu tirgu, savienojot dalībvalstu kompetentās iestādes lielā ES tīklā.

Tika nolemts arī veicināt Eiropas pieeju, lai uzraudzītu visas ES dalībniekus, piemēram, uzraudzības kolēģus banku sektorā un pēctirdzniecībā. Turklāt *ESMA* tika dots uzdevums būt vienīgajam kredītreitingu aģentūru (KA) uzraugam ES. Tas pats, sākot ar 2013. gadu, notiks saistībā ar darījumu reģistriem – datu krātuvēm, kas vāc, glabā un padara pieejamus datus par bezskaidras naudas norēķiniem. Uzņemoties to finanšu tirgus dalībnieku uzraudzību visas ES mērogā, kas var ietekmēt ES finanšu tirgu integritāti, *ESMA* veicina drošus un stabilus finanšu tirgus, kas, savukārt, ir atbalsts ieguldītāju aizsardzībai.

ESMA pārņēma ES reģistrēto KA uzraudzības pienākumus 2011. gada jūlijā. Tā kā reģistrēto KA skaits pakāpeniski palielinājās, *ESMA* loma arī pakāpeniski mainījās no saskaņotības un konsekvences nodrošināšanas, izvērtējot reģistrācijas pieteikumus, līdz tās pašreizējai politikai un KA uzrauga lomai.

Sīkāka informācija par *ESMA* darbu saistībā ar uzraudzības veikšanu ir pieejama gada ziņojuma pilnajā versijā angļu valodā tīmekļa vietnē <http://www.esma.europa.eu>

2.4. Vienots noteikumu kopums

Finanšu krīze atklāja tiesību aktu atšķirīgas piemērošanas iespējamo negatīvo ietekmi uz finanšu tirgiem, to patērētājiem un ekonomiku kopumā. Tāpēc bija nepieciešams ieviest efektīvus instrumentus, lai saskaņotāk piemērotu ES tiesību aktus valstu līmenī. Lai paātrinātu vērtspapīru tiesību aktu un to piemērošanas lielāku saskaņotību, *ESMA* var izdot regulatīvus tehniskos standartus (RTS), lai nodrošinātu vienādus noteikumus visiem, kā arī ieguldītāju atbilstīgu aizstāvību. Kā struktūrai ar augstā līmenī specializētu kompetenci *ESMA* ES tiesību aktos noteiktajās jomās ir uzticēta RTS projektu izstrāde, kuros precizēti un izskaidroti pirmā līmeņa ES tiesību akti.

Šo RTS mērķis ir uzlabot uzraudzības kvalitāti un konsekvenci valstīs, nostiprināt pārrobežu grupu uzraudzību un izveidot vienotu noteikumu kopumu ES visiem iekšējā tirgus finanšu tirgus dalībniekiem. *ESMA* pilda šo lomu vai pildīs šo lomu attiecībā uz tiem tiesību aktiem, kas regulē Eiropas vērtspapīru tirgus (*MiFID*), to infrastruktūru (*EMIR*) un pareizu darbību (Īsās pozīcijas pārdošanas direktīva, Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas direktīva), kā arī attiecībā uz RTS tādiem galvenajiem finanšu tirgus dalībniekiem kā KA un ieguldījumu fondi (PVKIU, AIFPD).

Sīkāka informācija par *ESMA* darbu saistībā ar vienoto noteikumu kopumu ir pieejama gada ziņojuma pilnajā versijā angļu valodā tīmekļa vietnē <http://www.esma.europa.eu>

2.5. Konverģence

ESMA tika izveidota, lai paātrinātu uzraudzības konverģenci, samazinot regulējuma arbitrāžu, ko rada dažādās uzraudzības prakses visā ES, jo tas var sagraut ne tikai tirgu integritāti, efektivitāti un pareizu darbību, bet galu galā arī finanšu stabilitāti.

ESMA mērķis ir izmantot šo konverģences izveides darbu, lai sekmētu savu darbību arī citās darba programmas jomās, tostarp uzlabojot vienoto noteikumu kopumu, izdodot pamatnostādnes un ieteikumus tajās jomās, kurās pastāv atšķirības tiesību aktu piemērošanā, un sniedzot konsultācijas Eiropas Komisijai par jomām, kurās būtu jāpārskata regulējums, lai saskaņotu uzraudzības prakses.

Sīkāka informācija par *ESMA* darbu saistībā ar konverģenci ir pieejama gada ziņojuma pilnajā versijā angļu valodā tīmekļa vietnē <http://www.esma.europa.eu>